

Slovenski dom

Štev. 266.

V Ljubljani, sredo 23. novembra 1938.

Leto II

Predsednik angleške vlade Chamberlain in zunanji minister Halifax bosta nocoj dospela v Francijo

Važni francosko-angleški posveti v Parizu

Pariz, 23. nov. o. Angleški ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister lord Halifax bosta z ženama danes dospela v Pariz. Ministra spremljata uradnika zunanjega ministrstva William Strang in Aleksander Cadogan ter voditelj tiskovnega oddelka v angleškem zunanjem zunanem ministrstvu Peake. Angleška državna bosta dopotovala nocoj ob 17 na pariški severni kolodvor, kjer jih bodo sprejeli predsednik francoske vlade Daladier, zunanji minister Bonnet, angleški poslanik v Parizu Phips. Angleška ministra se bosta takoj odpeljala v angleško poslaništvo, kjer bosta prebivala med svojim obiskom. Nocoj jima bosta Daladier in Bonnet priredila slovesno večerjo, pri kateri bodo izrekli nekaj važnih napitnic.

Jutri opoldne jima bo priredil kosilo predsednik republike v Elizejski palači. V petek bosta ob 10.30 angleška državna odpotovala nazaj v London.

Prvi politični razgovori med francoskimi in angleškimi ministri bodo jutri dopoldne.

Francoska in angleška vlada sta včeraj imeli seje, na katerih so izdelali natančen spored vseh razgovorov, ki jih bodo imeli ob tem obisku v Parizu. Razgovori se bodo nanašali na naslednja vprašanja:

1. Francoska vlada bo angleška ministra obvestila, da bo kmalu objavljena važna nemško-francoska izjava, s katero se Nemčija in Francija obvezujeta, da ne bosta odsej nikdar več svojih sporov reševali z orožjem.

2. Obravnavali bodo novi položaj v Srednji Evropi po podatkih, ki jih je angleška vlada dobila ob obisku romunskega kralja Karla. Romunski kralj je Angliji sporočil, da je sedanje razmerje Romunije do Nemčije tako, kakor ga narekujejo skušnje, ki si jih je Romunija nabrala ob češko-slovaškem primeru. Češko-slovaška se je zanašala na pomoč Francije, Anglije in Rusije, toda te pomoči ni dobila. Bodoče razmerje Romunije do Nemčije je odvisno od tega, ali sta Anglija in Francija pripravljene novi češko-slovaški državi jamčiti meje in s tem jamčiti za samostojnost in nedotakljivost vseh srednjeevropskih držav.

3. Razpravljali bodo o španskem vprašanju, ki je po sporazumu med Anglijo in Italijo stopilo v novo dobo. Verjetno je, da bodo začeli vprašanje, ali bi priznali generalu Francu pravico vojskovanje se stranke in bodo postavili pogoje, ki jih mora Franco pred tem izpolniti.

4. Obravnavali bodo težkoče, ki jih ima Francija pri urejanju svojega razmerja z Italijo ter se posvetovali, kako bi te težkoče odstranili.

5. Pretresli bodo francosko-angleški položaj na Daljnem Vzhodu, kakor ga je izoblikovalo nadaljevanje vojne med Kitajci in Japanci in kakor se kaže po zadnjih japonskih uradnih izjavah, da Japonska ne misli pustiti evropskim državam na Kitajskem tistih pravic, kakor so jih imele do zdaj.

6. Razpravljali bodo o bodočem razmerju med Francijo in Nemčijo ter o morebitni sklenitvi letalskega sporazuma, za katerega si prizadeva veliko Nemčija.

7. Najvažnejši del razgovorov pa bo veljal francosko-angleškemu vojaškemu sodelovanju in organizaciji skupne obrambe, čeprav ne spremljajo angleških ministrov pri obisku v Parizu vojaški strokovnjaki, bodo vendar načeli dve vprašanji, ki sta pri francosko-angleški obrambi kočljivi. Prvo vprašanje je slabo in nezadovoljivo stanje francoskega letalstva, ki je skoraj brez modernih in hitrih letal, drugo pa slabo in nezadostno stanje

angleške kopne vojske. Če je Anglija zadnje čase svoje letalstvo zelo izpopolnila, se ni njena kopna vojska nič ojačila. Ker je po okrnitvi Češko-slovaške Francija izgubila pomoč najmanj 30 češko-slovaških divizij, je to vprašanje pehote za francosko-angleško obrambo zelo važno.

8. Pohabili se bodo nedvomno z vprašanjem kolonij, in

9. Razpravljali bodo o preganjanju Judov v Nemčiji in o naseljevanju judovskih beguncij.

Razgovori med ministri se bodo nadaljevali jutri popoldne.

Knez namestnik Pavle bo ostal deset dni v Londonu

London, 23. nov. Obisk Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Londonu bo trajal kakih 10 dni. Knežinja Olga želi počakati zaključek šolskega tromesečja, da bi se v Jugoslavijo vrnila s sinovima, ki bosta božične praznike preživela doma.

Vsi londonski listi prinašajo obširna poročila o sprejemu kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Londonu. »Times« v uvodnem članku pod naslovom »Jugoslavanski kr. obisk« pravi: Čeprav je obisk Nj. Vis. kneza namestnika zasebnega značaja, vendar pričakujejo, da bo prišlo do prijateljske izmenjave misli glede važnih vprašanj za obe državi. Knez namestnik Pavle je zelo zainteresiran na mednarodni delavnosti Velike Britanije tudi zato, ker Jugoslavija želi sodelovati z Anglijo, da vzpostavi še tesnejše gospodarske odnose. Velika Britanija ima v Jugoslaviji velike naložbe, višje, kot v katerikoli drugi državi. Trgovina Velike Britanije na jugoslovanskem trgu prihaja na drugo mesto za Nemčijo.

»Daily Telegraph« pod naslovom »Razgovori kneza namestnika Pavla v Londonu« prinaša dalj-

ši članek, v katerem piše: Za obiska kneza namestnika Pavla v Londonu bodo razpravljali o vprašanjih, ki so mednarodnega pomena. Ta obisk je padel v primeren čas z ozirom na vodilno vlogo, ki jo Jugoslavija danes igra v jugovzhodni Evropi. Velika Britanija je spremljala s simpatijami prizadevanja Jugoslavije pod vodstvom kneza namestnika Pavla, da se država na znotraj uredi. Jugoslavija je vzpostavila odnose z Italijo v duhu, ki ga odobravajo vsi oni, kateri si žele spoznavanje med narodov. Njen pakt prijateljstva z Bolgarijo je zaključil delo, ki se je začelo z Balkanskim paktom. Tudi ta izpopolnena edinstvo na Balkanu je postala važna za mir v tem delu sveta. V istem duhu Jugoslavija stremi za tem, da zboljša svoje odnose z Madžarsko. Jugoslavija je srečno prestala težko gospodarsko krizo. Jugoslavija je mogla začeti z ogromnimi javnimi deli. Storila je mnogo za razvoj industrije, za katero ima dovolj surovine. Prijateljski odnosi Velike Britanije in Jugoslavije so okrepljeni z gospodarskim sodelovanjem. Naložbe Velike Britanije v Jugoslavijo so znatno večje od investicij Francije ali Nemčije.

Hitlerjeva zagotovila glede francoskih meja ki jih je dal včeraj novemu francoskemu poslaniku pri sprejemu v Berchtesgaden

Berchtesgaden, 23. novembra. Hitler je včeraj sprejel v Berchtesgaden novoga francoskega poslanika v Berlinu Coulondrea. Na postaji je poslanika sprejel minister Meissner, v družbi šefa protokola v. Dermberger, ter ga spremljalo do Hitlerja. Pri izročitvi svojih poverilnic je poslanik Coulondrea poudaril, da sta se Francija in Nemčija mnogokrat srečali na bojišču, pa sedaj vesta, da so njune borbe in končni rezultati ostali brezplodni.

ni. Skupne meje in gospodarstvo ju navajata k temu, da živita v slogi. V svojem odgovoru je Hitler izrazil prepričanje, da imata Nemčija in Francija zadosti razlogov, da se medsebojno spoštujeta, gojita dobre sosedne odnose, ter se na gospodarskem polju medsebojno dopolnjujeta in pošteno sodelujeta. Nemčija je že večkrat povedala svojo voljo, da bo spoštovala meje do Francije. Takoj nato je izročil svoje poverilnice tudi novi letonski poslanik. Oba poslanika sta ostala nato pri kosilu, ki ga je priredil minister Meissner. Kasneje pa sta poslanika z avtomobili zapustila Berchtesgaden.

Nemški voditelji napovedujejo boj Judom do konca

Dunaj, 23. novembra. AA. (DNB.) Vodja nemške delovne organizacije Ley je imel včeraj govor, v katerem je med drugim rekel:

»Naš boj proti Judom moramo izvesti brez kompromisa, dokler ne dosežemo cilja, ki si ga je postavil Führer. Če bi v tej borbi zmagnali Judje, tedaj bi se izkazalo, da je bila versajska mirovna pogodba nekaj otročjega napram tistemu, kar je bila judovska politika. Zato ne bomo nikomur dopustili, da bi to borbo proti Judom speljal na napačni tir. Nimamo nikakih razlogov za to, da bi to dopustili in to tem manj, ker smo dokazali, kakšna je velikodušnost, če jo kdo napačno tolmači. Naj nam tuji besedniki ne govorijo o ljubezni do bližnjega. Vsa naša skrb je posvečena samo temu, kako bi zboljšali usodo vseh Nemcev. Do sedaj smo klicali »Nemčija, zbudi se!« — sedaj bomo pa klicali »Svet zbudi se, dokler ne bo prepozno!«

Angleži za nemške Jude

London, 23. nov. o. Bivši predsednik angleške vlade Baldwin je sredi imel po radiu govor, v katerem je povabil vso angleško javnost, naj pomaga judovskim beguncem iz Nemčije. Dejal je, da je na prošnjo zastopnikov vseh angleških cerkva sprejel nalogo, da organizira poseben sklad, ki se bo imenoval Baldwinov sklad za judovske begunce iz Nemčije. Odbor zastopnikov vseh ver bo v ta namen priredi 3. decembra veliko zborovanje v dvorani Allertalhu, katerega se bodo udeležili voditelji vseh angleških političnih strank in cerkveni zastopniki vseh ver.

Notranji minister Samuel Hoare je zastopnikom tiska izjavil, da bo Anglija najstrožje omejila doseljevanje Judov na svoje ozemlje, ker ji to narekujejo važni politični razlogi.

Romunski kralj pri Hitlerju

Berlin, 23. nov. AA. Reuter poroča, da bosta kralj Karel in prestolonaslednik Mihael v četrtek obiskala vodjo in kanclerja Adolfa Hitlerja v Berchtesgaden.

Velike stavke so izzvali francoski komunisti v industrijskem središču Lilleu, ker je vlada sprejela uredbo o štiridesurnem delovniku.

Češka industrija Jana Bata so Nemci aretirali, ker je hotel iz nekega svojega podjetja, ki je zdaj na nemškem ozemlju, prenesti na Češko-slovaško 164.000 funtov šterlingov.

Vesti 23. novembra

Guverner belgijskega Konga, Reykmans, je dopotoval v Bruselj in bo obema zbornicama poročal o položaju belgijskih kolonij v Afriki. Njegovo potovanje je v zvezi z govorjenjem, da mislijo velenile dati Nemčiji nekaj belgijskega ozemlja v Afriki.

Danska policija je prišla v prestolnici Kopenhagenu več ljudi, ki so v pristaniščih volunili za Nemčijo.

Osrednji odbor ruske komunistične stranke je sklenil, da združi svoja oddelka za agitacijo in za tisk v en oddelk za propagando in agitacijo.

Ameriška vlada je sporočila japonski vladi, da je njen odgovor glede bodočega vpliva Amerike na Kitajskem nezadovoljiv.

Japonsko vojaško poveljstvo je poslalo 30.000 novih vojakov pred Kanton, ki ga ograža preurejena kitajska vojska.

150 ljudi je našlo smrt pod plazovi zemlje na otoku St. Lucia, ki spada k angleškim Antilom. Plazovi so se začeli udirati zaradi deževja, ki je trajalo tri tedne.

Nemški poslanik v Združ. državah Dieckhoff se je včeraj poslovil od ameriškega zunanjega ministra Hull in bo v petek odpotoval v Evropo.

Italija in Nemčija bosta prihodnji teden sklenili kulturni sporazum.

Judovska občina v Londonu predlaga v svojem razglasu, naj bi 100.000 Judov iz Nemčije naselili v Palestini, ki je edina dežela, sposobna sprejeti toliko Judov.

Italijanski stalni odbor za vrnitev izseljencev v domovino je včeraj imel prvo sejo, na kateri so sprejeli več važnih sklepov.

Vlada Podkarpatske Rusije odločno zavrača zlagane madžarske vesti o tem, da bi katerikoli del njenega ozemlja hotel pod Madžarsko.

Iz madžarske vladne stranke je izstopilo 50 poslancev, ker pripravlja vlada izrazito desničarski politični red.

Novi predsednik turške republike je včeraj sprejel zastopnike tujega tiska in se jim zahvalil za sočutje ob smrti pokojnega Atatürka. Dejal je, da bo Turčija ostala zvesta vsem svojim dosedanjim zaveznicom.

Finančni odbor francoske zbornice je včeraj odobril vladne ukrepe za obnovo gospodarstva s 25 : 16 glasovom.

Nemški propagandni minister dr. Göbbels je imel včeraj govor pred 2000 hitlerjevskimi propagandisti v Berlinu in dejal, da pri zadnjih nastopih proti Judom hitlerjevci niso ropali judovskih trgovin.

Veljavnost nemških zakonov proti Judom bodo danes raztegnili tudi na svobodno mesto Gdansk.

12.000 novih letal bodo izdelale ameriške letalske tovarne za armado v dveh letih.

Vojni minister Južnoafriške republike bo jutri obiskal Hitlerja. Pri obisku bo navzoč tudi zunanji minister Ribbentrop.

Zakon o zaščiti države bo v kratkem razglasila poljska vlada. Zakon je naperjen predvsem proti Ukrajincem.

Slovaška avtonomna vlada je prepovedala delovanje socialistične stranke, ker so češko-slovaški socialisti v poslanski zbornici glasovali proti slovaški in ukrajinski avtonomiji. Slovenski socialisti pa v družbi z jugoslovanskimi fašisti agitirajo, da so celo za federacijo.

Število radijskih naročnikov v Nemčiji je dne 1. novembra znašalo 10.753.000. Nemška vlada zanika vesti, da bi bil nemški poslanik v Londonu že odpoklican.

Vojaško obveznost je razširila Švica, in sicer bodo morali biti vojaki vsi Švitarji od 18 do 60 let.

V Tokiu se je včeraj začela gospodarska konferenca za Kitajsko. Udeležuje se je 250 zastopnikov začasne kitajske vlade v Pekingju, mandžurske ter japonske vojske.

Francoski zunanji minister Bonnet je včeraj sprejel nemškega poslanika v Parizu in se z njim razgovarjal o skupni francosko-nemški izjavi o prijateljstvu.

Zunanji minister barcelonske vlade del Vayo je včeraj obiskal francoskega zunanjega ministra Bonnetta in ga skušal pridobiti za to, da bi Francija ne priznala generalu Francu vojnih pravic.

Volivna abstinenca somišljenikov dr. Puca v Ljubljani

Ljubljana, 23. novembra.

Pretekli teden smo poročali, da so voditelji politične skupine, ki se zbira okrog bivšega bana dr. Puca, sklenili svoje somišljenike povabiti, naj se volitev ne udeležijo. K temu poročilu dodajamo še naslednje podrobnosti:

Skupina dr. Puca, ki je v Ljubljani vsaj tako močna kakor skupina dr. Kramerja, je imela s kramerjevci več posvetov glede morebitnega skupnega volivnega nastopa v Ljubljani. Kramerjevci so pri teh posvetih zahtevali, da dr. Puc sam v Ljubljani ne sme kandidirati in so svojo zahtevo podpirali s trditvijo, da je dr. Puc politično preveč kompromitiran.

Skupina dr. Puca pa je bila mnenja, da je navezovanje, če naj bo za kandidacijo v Ljubljani merilo večja ali manjša politična kompromitiranost, še precej bolj kompromitiran voditelj slovenske JNS dr. Kramer, ki je tako imenovano napredno in nacionalno misel po političnem sporazumu z dr. Mačkom izdal. Zato so somišljeniki dr. Puca zahtevali, naj se kandidaturi odpove tudi dr. Kramer. Ker kramerjevci niso sprejeli predloga, da bi v Ljubljani ne kandidiral noben voditelj obeh skupin in so vztrajali pri kandidaturi dr. Kramerja, so se pogajanja razbila. Skupina dr. Puca je po daljših posvetovanjih prišla do sklepa, da ji notranje-niti zunanje-politični položaj ne dovoljuje, da bi nastopila s samostojno kandidacijo na listi dr. Mačka. Zaradi tega je sklenila povabiti vse svoje somišljenike, naj se volitev 11. decembra ne udeležijo. Pri posvetih s kramerjevci so to skupino zastopali dr. Puc, dr. Korun, dr. Jug in dr. Köstl.

Volivni razglas Živkoviča in dr. Kramerja ter dejanja, ki govore zanj

Predsednik načelno dosledne in jugoslovenske nemiropiljive JNS, bivši diktator in razrejevalec naših notranjih političnih razmer Živkovič, je v nedeljo na zboru v Sarajevu prebral svoj volivni razglas, kakor poroča »Slovenski narod«. Ta volivni razglas zopet potrjuje vse tiste ugotovitve, ki smo jih glede najnovejše politične prelevitve te stranke z Živkovičem in dr. Kramerjem na čelu zapisali mi. Razglas dokazuje, da se JNS v bistvu ni spremenila ne po svojih načelih, ne po svojih načinih, s katerimi bi rada ta načela tudi v bodoče uveljavila. Ta slovesni volivni razglas najvišjega organa in največjega organista te stranke postavlja na laž vso volivno agitacijo slovenske JNS. Ta bi rada begala ljudi s tem, da je postala federalistična in se z Mačkovsko stranko na življenje in smrt zvezala. Tako govore okrožnice te stranke, ki jih kazinsko vodstvo izdaja za volitve. Razglas potrjuje dejstvo, da je JNS šla na Mačkovo listo ne zaradi kakakega morebitnega bodočega »medsebojnega spoštovanja«, marveč zato, da bi njen slovenski voditelj dr. Kramer primestaril poslanski mandat in potem lahko še naprej delal proti slovenskemu narodu in njegovim pravicam s pomočjo vseh slovenskih mačkovskih glasov: s pomočjo pravih Mačkovcev, ki jih je JNS »spoštovala« zlasti leta 1935 pred petomajskimi volitvami; s pomočjo socialistov, ki jih je Orjuna, v kateri so bili leta 1924 članjenji vsi sedanji voditelji JNS, streljala v Trbovljah in drugod po Sloveniji; s pomočjo drugih delavskih skupin, ki jim je JNS dokazovala svojo ljubezen od leta 1931 do 1935 z nešteti »komunističnimi« procesi in z zakonom o zaščiti države; s pomočjo »načelnega« dela ljubljanske inteligence, ki ji je JNS omogočila kulturni razmah z onemogočenjem kulturnega in književnega dela in s preganjanjem slovenske tiskane in pisane besede. Vse to potrjuje razglas nekdanjega pravca, danes političnega generala Petra Živkoviča in njegovega nič manj političnega posilnega dr. Kramerja.

V tem razglasu pravi Čika Pera med drugim, da vse JNS-arske rodoljube »napolnjuje strastna težnja, da se naši očetinjavni povrne in osigura trajen notranji mir.«

To »strastno težnjo« je JNS v dejanju uveljavljala od 1931—1935 z dvojnimi krvavimi in strastnimi volitvami, z zakonom o zaščiti države, izprijala jo je s tem, da je ob begu z državne oblasti pustila v jugoslovanskih ječah 20.000 političnih kazencev, ki so bili zaprti zato, ker niso hoteli pri njenem »notranjem urejanju« države sodelovati.

Razglas Petra Živkoviča pravi dalje, da je »zdaj nastopil zgodovinski trenutek, da se vsa vprašanja našega notranjega življenja in državne ureditve rešujejo naglo, odločno in širokogrudno.«

Pera Živkovič in dr. Kramer sta imela štiri leta vso moč, vso oblast in vse zakonite in vse nezakonite možnosti, da ta lepi cilj dosežeta. V resnici sta pa državo pripeljala skoraj do revolucije in državljanske vojne, ubila sta v državljanih vso vero v pravico, demokracijo in enakopravnost ter s takim zločinskim »urejanjem« našega notranjega vprašanja kompromitirala državo na zunanaj tako, da ni nihče verjel več v njen obstanek in smo na mejah imeli same sovražnike!

Živkovič-Kramerjev razglas izpoveduje dalje: »Neomajno verujemo v moč ideje jugoslovanskega narodnega edinstva, ki je tudi osnovna misel programa JNS. Nikake pogreške in zablode minulih političnih razprtij ne morejo oslabiliti te vere.«

Ta stavek jasno in nedvoumno prča, da se JNS tistim načelom in načinom, ki so Jugoslavijo prizadele toliko gorja, toliko nepotrebnih bojev in elisk, kljub vsem spoznanjem, kljub volji državljanov in kljub zvezi z Mačkom ne namerava nikdar odpovedati. Tej njeni volji slovensko ljudstvo rado verjame in bo z njo računalo tudi 11. decembra.

Razglas generala in njegovega posilnega govori dalje:

»JNS... je pripravljena, da tudi sama zavstavi vso svojo moč in vso svojo odgovornost za notranje pomirjenje naroda in za ureditev države v duhu medsebojnega zaupanja in razumevanja vseh upravičenih teženj.«

V štirih letih svoje oblasti je JNS to svojo pripravljenost dokazala z znanim »upoštevanjem« slovenskih in hrvatskih političnih, kulturnih in gospodarskih teženj. To upoštevanje je dokazala s procesi in konfinacijami slovenskih in hrvatskih političnih voditeljev z dr. Korosecem in dr. Mačkom na čelu, s preganjanjem slovenskega jezika, z uničevanjem slovenske kulture in vseh njenih oblik ter s sežiganjem slovenske pisane besede!

S tem smo podali obračun in sodbo glede prvega dela tega lepega razglaša. Vsak razglas in vsak program morajo podpirati dejanja. Živkovič in njegov posilni naj k temu razglasu naveda svoja dejanja iz let 1931—1935. Dr. Kramer naj še navede zanimive podrobnosti iz orjunskega leta 1924. Če ne, jima bomo v nadaljnjem obravnavanju s tem postregli mi.

Najprej obsojeni na smrt - sedaj pa 300.000 din odškodnine, ker so po nedolžnem trpeli

Maribor, 22. novembra.

O tragični zgodbi bratov Jozefa in Ivana Markucija, Josipove žene Ane Markucij ter Mihaela Zemljica iz Drvanje pri Sv. Benediktu, se je v našem časopisu že velikokrat pisalo in njihova bridka usoda je vzbujala pred leti vseobsežni zanimanje. Na podlagi krivice pričevanja so bili vsi štirje obsojeni, oba Markucija in Zemljica na smrt, Ana Markucij pa na dolgaletno ječo. Šele potem, ko so skoraj 10 let presedali v ječi, se je izkazala njihova nedolžnost ter so bili izpuščeni na svobodo.

Začetek te žalostne zgodbe sega v burne prevarne čase, ko so hodili po naših krajih nepoznani ljudje ter so se pečali z različnimi temnimi kupcijami. V tedanjih časih se je pri nas na severni meji zgodilo vse polno zločinov. Tu in tam so našli mrtvega človeka, ki ga nihče ni poznal in tudi njegovih morilcev niso nikoli našli. Tak zločin so odkrili tudi pri Sv. Benediktu v Slov. goricah. V benediktinskem gozdu je našla mlada deklica pri nabiranju gob v grmovju dolgo truplo neznanca. Glavo je imel presekano s sekuro. Nihče ga ni prepoznal, nihče se ni oglašil ter povprašal za njim, dasi so oblasti leta in leta iskale njegove sivoce, da bi ugotovile identiteto pokojnika, ki je pokopan na pokopališču pri Sv. Benediktu. Sumili so takrat tega in onega, da je imel svoje preste pri zločinu, najbolj pa so ljudje obdolževali družino »Talianov« — kakor so nazivali Markucije, katerih oče se je priselil iz Italije. Markuciji so imeli v Drvanji posetov, žgali so opke, vmes pa so se bavili s tihotapstvom ter so veljali za premožne. Pri njih so se večkrat oglašali nepoznani ljudje, pa je imel zaradi tega sum sosedov neko podlago. Brata Jozef in Ivan Markucij in Jozefova žena Ana so bili leta 1921. prepeljani v preiskovalni zapor v Maribor, čez nekaj mesecev pa so bili vsi trije zaradi pomanjkanja dokazov izpuščeni. Preiskava je bila ustavljena in polagoma je že vse pozabilo na ta zločin, ko so se leta 1926. nenadoma pojavile neke priče, ki so prišle na dan s hudimi obdolžitvami.

Te priče so vedele povedati, da so videle dotičnega tujca, ki so ga našli ubitega v benediktinskem gozdu, nekaj dni pred zločinom pri Markucijevih in da je imel pri sebi veliko denarja. Ana izmed prič — kavač Geček je izjavil, da je šel v noči, ko je bil izvršen zločin, mimo Markucijevih hiše, pa je videl, kako so brata Markucij in Zemljica prinesli iz kleti človeško truplo ter so ga naložili na dvorišče na voz. Ana Markucij jim je pri tem poslu svetila s hlevsko svetilko. Ko so truplo naložili, so morje skočili na voz ter so se v naglem diru odpeljali proti benediktinskemu gozdu. Te priče so svoje izpovedbe potrdile dne 19. septembra 1926. pred mariborsko poroto s prisego. Zaman so se vsi obtoženci branili, da so nedolžni, da so v dotični noči nalažili na voz zaklanega prašiča, ki so ga peljali v Maribor. Obsojeni so bili brata Jozef in Ivan Markucij in Mihael Zemljica na smrt na vešalih, Ana Markucij pa na tri leta težke ječe. Malo je manjkalo, da vseh treh obsojencev niso obesili, ker so vse instance potrdile obsodo. Šele s kraljevske amnestije jim je bila spremenjena kazen v dosmrtno ječo, ki so jo prestajali za zidovi mariborske kaznilnice. Ana Markucij je leta 1929 odsedela svojo kazen ter je prišla na svobodo.

Pa tudi v ječi so vsi trije obsojenci svojo nedolžnost neprenehoma zatrjevali. Seveda bi bilo vse to zaman. Še danes bi sedeli v ječi, da ni bil njihov branilec, mariborski odvetnik dr. Komavli, prepričan o nedolžnosti svojih klientov, pa je začel sam na svojo roko z vso energijo in veliko spretnostjo preiskovati ves slučaj. Pri tem so prišle na dan presenetljive stvari, ki so zadostovale, da je sodišče dovolilo leta 1935 obnovo cellega postopanja. Izkazalo se je namreč, da so vse obremenitve priče v obravnavi pred porotnim sodiščem leta 1926. izpovedale iz sovraštva do Markucija in Zemljice ter da so bile vse te obremenitve izmišljene. Pokazalo se je, da bi bilo treba iskati prave krivce zločina najbrže drugje, da so pa dotične osebe že mrtve in da so tiste osebe imele velik vpliv na priče, ki so nastopile proti Markucijem.

Na podlagi teh neizpodbitnih dokazov so dobili potem vsi obsojenci pri ponovni obravnavi dne 22. julija 1935. leta popolno zadoščenje. Ivan in Jozef Markucij, Ana Markucij ter Mihael Zemljica so bili popolnoma oproščeni ter prvi trije takoj tudi izpuščeni iz ječe. Zasijala jim je zopet zlata svoboda, ki pa za te reveže ni bila preveč »zlata«. Stroški sodnega postopanja so jim pobrali vse premoženje, tako da so bili sedaj berači, dolgaletna ječa pa jim je uničila zdravje ter so prišli iz nje telesno in duševno strti. Po svojem odvetniku dr. Komavliju so potem zahtevali od države za svoje trpljenje primerno odškodnino. Obravnavanje o tej zahtevi se je vlečlo skozi vse

potrebne instance tri leta, sedaj pa je vendarle ugodno rešeno. Te dni so dobili vsi prizadeti od stala sedemdeset v Zagrebu obvestila, da jim je priznana škodnina v skupni vsoti okrog 300.000 din. Josip Markucij dobi 56.000 din, zakonca Ivan in Ana Markucij dobita skupaj 69.669 din in Ivan Markucij še posebej 66.000 din. Mihael Zemljica pa dobi 46.766 din. Ni to sicer velika za vse duševne in telesne muke, ki so jih morali prestati kot nedolžni obsojeni, ko so skoraj leta dni preživeli pod senco vešal, potem so skoraj deset let preživeli v ječi brez vsakega upanja, da jim se enkrat zasije solnce svobode, vendar pa bo to dovolj, da bodo svoje stare dni — saj so vsi že stari in betežni, preživeli lažje in brez prevelikih skrbí. Ljudje, ki so z njihovo grenko usodo tako sočustvovali, jim bodo sedaj privoščili to odškodnino.

Drzen vlom pri mariborskem zdravniku

Maribor, 23. novembra.

Med tem ko se je včeraj mariborski zdravnik dr. Zirngart, ki stanuje na Kralja Petra trgu, mudil po opravkih v mestu, je bilo med 16 in 20 vlomljeno v njegovo stanovanje. Vlomilec mu je odnesel 2500 din gotovine, precej denarja v tuji valuti ter nekaj drugih boljših reči. Škoda, ki jo trpi dr. Zirngart, še niso natančno ugotovili, cenijo jo pa na okoli 10 do 15 tisoč dinarjev.

Mariborski daktilograf g. Grobin, ki so ga takoj poklicali v vlomljeno stanovanje, je našel nekaj prstnih odtisov. Najbrž bo policija vlomila kmalu izsledila. Ker je stanovanje omenjenega zdravnika na najbolj prometnem kraju, je moral biti vlomilec od sile drzen, da se je ravno tam lotil svojega tatinskega posla.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 23. novembra.

Kdo bi si bil mislil, da bo tale navidez polhlevni jesenski dež že nalahal zagrozil s poplavo? Pa je na Gorenjskem so bili precejšnji nalivi, tako da je Sava včeraj prav pridno naraščala; pri Tacnu je bila v večernih urah že štiri metre nad normalo. Pri Sv. Jakobu je Sava že preplavila stranski leseni most, tako da kolezarji že niso mogli več čezenj. V stisko je zašla tudi neka bano-vinska komisija, ki se je z dvema avtomobiloma vračala proti mestu. Ponoči se je vreme k sreči začelo vedriti in Sava je začela kmalu upadati. Vprašanje pa je, če bo lepše vreme trajalo kaj dalj časa. Zdi se, da imajo na jugozahodu pripravljene še dober kup oblakov, ki bodo v naše kraje spet prinesli mokroto. Sicer je pa zdaj itak čas za dež, saj nam je vremenar letos z njim zares dolgo prizanašal. Vesel ga pa seveda ne more biti nihče.

V bolnišnici nič posebnega

V bolnišnico so dobili nekaj pacientov z različnimi notranjimi boleznimi. Hujše ponesrečenih večerajšnji dan ni bilo. Prihajali so šestletnega Kopca Tometa iz Loke pri Zagorju ob Savi. Deček si je bil zlomil roko. Iz Staroga trga so pripeljali 36 letnega Franca Sumrada, ki je bil padel s skale ter si poškodval nogo v kolenu.

Veliko zanimanje za simfonični koncert

V ponedeljek, 28. t. m., bomo imeli v Ljubljani spet simfonični koncert, na katerem bodo prišla na vrsto tudi dela mladega slovenskega komponista Blaža Arniča. Za ta koncert vlada prav veliko zanimanje, saj je Arnič že s svojimi prvenci dokazal, da je sposoben za velike stvari. Večer bo na pomembnosti le še pridobil, saj se je prirediteljem posrečilo, da so pridobili znamenitega dirigenta Lovra Matačiča, ki je z velikim uspehom dirigiral tudi že v tujini.

Tudi novinarska prireditev ni več daleč

Komaj dober teden nas še loči od vsakoletne imenitne družabne prireditve. Na tem koncertu se redno zbere ljubljanska najštevilnejša družba. Po dobrem glasbenem sporedu se razvije tradicionalno nepriljudno razpoloženje, ki zajame slednjega obiskovalca. Tudi letos so novinarji poskrbeli, da bo dolgaletno izročilo ohranjeno. Za koncertni del večera so si pridobili sodelovanje naših najodličnejših glasbenih koristov, za poznejšo zabavo pa so se oskrbeli kar z dvema godbama, ki bosta dobre-

Jesenske povodnji razdirajo

Tržič, 23. novembra.

Tržiška Bistrica je včeraj močno narasla, tako da je razdrla v Tržiču jez pri mostu sv. Janeza. Izpodjedala pa je tudi že zid pri Amanovi mizarški tovarni. Pretrgana je telefonska zveza s Puharhofom. Po vodi je priplavala cela žaga. V Dolino je možno priti le do slapu. Narasel pa je tudi Mošenik, ki je ponekod že vdrl v hiše ter zalil kleti. Zalil pa je tudi turbine v Polakovi elektrarni. Le malo je manjkalo, pa bi bila voda vdrla celo v strojnico. Tržiški in mošenjski gasilec so takoj organizirali obrambno akcijo pri mostovih in jezovih. Popoldne je voda začela upadati, vreme pa se je do davi sprevedilo.

Celje, 23. novembra.

V gornjegrajskem okraju so povsod s hribov pridrveli hudourniki, ki so po zadnjem deževju močno narasli. Savinja se je dvignila ter že začela izpodkopavati ceste. Deset minut od Luča vstran je stal 40-metrski leseni most, ki ga je voda porušila in odplavila. V hipu je bila pretrgana zveza med Lučami in Solčavo. Cesta je na več krajih zalita in močno poškodovana. Povodenj za zdaj še ni napravila velike škode. Upanje je, da bodo vode docela uplahnile, ker se je začelo vedriti. Zjutraj je bilo v gornjem delu Savinske doline že jasno, pa razmeroma toplo.

Pri obrezovanju korenja ga je zabodel z nožem

Celje, 22. novembra.

Pred trišlanskim senatom okrožnega sodišča se je zagovarjal 42-letni posestnik Zupančič Jozef iz Ceroveca pri Smarju pri Jelšah. V sodni dvorani se je zbralo precej ljudi iz Ceroveca, ki so prišli poslušati razpravo, prišli so tudi tisti, ki so bili priče groznega dejanja 22. oktobra zvečer, ko se je pred Kranerjevo hišo v Cerovecu dogodil razburljiv dogodek, ki je zahteval življenje mladega Kovačiča Martina. Zupančič je bil popolnoma bled. Težko so padale besede državnega tožilca g. Jeraba, ki je obtožil Zupančiča,

mu razpoloženju dajali še ritem. Že danes opozarjamo na to vsakoletno družabno prireditev, ki vselej pomenja skoraj nekakšen oficalni uvod v sezono podobnih prireditev. Ni dvoma, da bo letos obisk spet tako dober kot že vsa leta.

Gradbena živahnost

Z zunanje strani so bila letos skoraj že opravljena vsa dela pri novi stavbi univerzitetne knjižnice. Pretekli teden so delavci že začeli podirati stari zid pred knjižnico. Mali park pred poslopjem Glasbene Matice in banke »Slavije« bo zdaj podaljšan v isti smeri in višini tudi pred poslopjem nove knjižnice. Novi park bo omejeval zid, ki bo prav tak, kakršen je pred Glasbeno Matico. Za parkom bodo napravili tudi še pot za pešce. Tapolje, ki so stali pred poslopjem, so že podrli. Zdalj tudi že pridno raste iz tal novo močeno poslopje trdke »Bata« v Selenburgovi ulici. Skraja so se še precej mučili s temelji, ker so v zemljišči na leteli na neugodnosti, ko pa so to uredili, se je začelo poslopje naglo dvigati. Pravkar so v delu železobetonski nosilni stebri za prvo nadstropje. V novem, impozantnem poslopiju hotela »Slon« zdaj opravljajo razne trdke še notranja dela. Trdka »Julio Meinl« pa se je že preselila iz starega lokala v Selenburgovi ulici v nove prostore v pritličju hotela. Ljubljana bo torej že v kratkem bogatejša za tri nova, lepa in sodobna poslopja, ki bodo našemu mestu v okras in v ponos. Več lepih poslopij pa grade tudi še v drugih koncih mesta, posebno zadaj za sodnijo.

Veliki šahovski boj na Holandskem Drugič premaganega Finea je dohitel mladi Estonec Keres

Stanje po desetem kolu, ki so ga šahovski velmojstri odigrali v nedeljo, se je v ponedeljek, ko so bile odigrane do tega kola prekinjene partije, precej spremenilo. Prej je Fine še vedno sam vodil, zdaj pa se mu je pridružil njegov najnevarnejši tekmelec Estonec Keres, ki je iz desetih kol nabral enako število točk — 6 in pol. Fine je v prekinjeni partiji doživel svoj drugi poraz na tem turnirju. To je bila največja senzacija za ponedeljek. Keres pa do zdaj še ni nobene partije izgubil. Le on od vseh osmih igralcev tega turnirja se lahko s tem ponaša. Nekakšno drugo presenečenje pa je za ponedeljek pripravil dr. Aljehin. Prezgodaj smo poročali, da se je Aljehin vdal v partiji z Reshevskim iz osmega kola. Stal je ob prekinitvi res zelo slabo in nihče ni pričakoval, da bi bilo za dr. Aljehina še kaj po-

moč. Toda Aljehin se je rešil tudi iz te stiske in je proti pričakovanju vseh tudi iz te partije izvil pol točke. Odigrana je bila do konca tudi partija med Botvnikom in Keresom, ki se je končala z remisom. Od prekinjenih partij ni končala samo še partija Reshevski-Botvnik.

Stanje je zdaj torej: Fine in Keres 6 in pol, Botvnik 5 (1), Aljehin, Capablanca 5, Reshevski 4 in pol (1), dr. Euwe 3 in pol, Flohr 3.

V štirih kolih, kolikor jih še bo na tem turnirju, se lahko še marsikaj zgodi in lahko še doseže prvo mesto kdo, ki mu do zdaj nismo tega niti v mislih pripisovali. Zdi se, da Fine je nekoliko peša in se bo najbrž zelo težko še dalje držal na čelu tabele, posebno zdaj, ko je dobil že družbo.

Vsem vojnim invalidom vdovam in sirotam našega območja

Zmagali smo v naši borbi. Dobili smo krono socialnih zakonov današnje vlade, nov invalidski zakon po uredbi, ki priznava vse pravice vojnim žrtvam. Uredba je stopila v veljavo dne 20. novembra 1938, finančno moč pa ima s 1. IV. 1939. Zato bomo začeli s pripravami po novi uredbi takoj, ko dobimo nje besedilo in jo bomo podrobno proučimo glede izvajanja in uporabe pri posamezniku. Ko dospejo nadaljnja navodila iz Belgrada in Ljubljane, boste pozvani vsi potomci, da se prijavite pri nas zaradi sestave prošnje za priznanje pravic.

Invalidi, vdove in sirote! Nobena vlada v Jugoslaviji — razen današnje — ni pokazala toliko razumevanja za naše zaslužene pravice, zato se je odločil tovariš Božidar Nedić, brat vojnega ministra, kot dober državljani, iz hvalečnosti za priznane pravice vojnim žrtvam, kandidirati v Belgradu na državni listi g. predsednika kraljevske vlade dr. Stojadinovića, na kateri kandidirajo pri nas v novomeškem okraju ugledni, priznani in zaslužni javni, kulturni delavci g. senator in minister v p. dr. Kulovec za namestnikom ban. svetn. Vebetom, v krškem okraju pa g. minister dr. Kerk. Zato je naša dolžnost ne glede na politično prepričanje posameznika, da strnjeno, vsi do zadnjega volimo dne 11. decembra 1938 državno listo dr. Milana Stojadinovića.

Vojne vdove! Vplivajte v tem pogledu na svoje polnoletne sinove. Vsi skupaj pa od ust do ust na ostale državljane, ker hočemo vsem dobro v naši Jugoslaviji.

Za Krajevni odbor U. V. I., Novo mesto: Tajnik: Jurak, I. r. Preds. slepi Lukman, I. r.

Izza naših meja

Smrtna nesreča. V bližini Zgonika na Krasi se je smrtno ponesrečil Franc Svara iz Nabržine. Imenovani se je v nedeljo vračal s svojo zaročenko z motorjem v Trst. Na poti je nenadoma zgubil oblast nad vozilom in s precejšnjo hitrostjo sta oba tresčila v obcestni zid. Mladenčič, ki si je pri padcu razbil lobo, je v bolnišnici kmalu nato umrl, medtem ko je stanje njegove zaročenke zelo nevarno.

V bolnišnico sta bila prepeljana Peter Jurčič in Anton Jurčič, ki sta dobila precej težke poškodbe pri napadu. Poškodovanca sta doma iz Marež pri Trstu.

V Pračini je nastal v hiši Bernarda Šuligoja nevaren požar. Pri gašenju je lastnik dobil nevarne poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

>General, kolika čast za naš dom, da ste izvolili priti na to našo skromno zabavo.

General se je prijazno, skoraj prijateljsko pozdravil z Ralphom Ferrisom in z Rosanno, kateri je kavalirsko poljubil roko. Zatem je sprejel pozdrave drugih odličnejših gostov, nakar se je veselje začelo šele s pravim razmahom in živahnostjo.

Dvorana se je zazibala v opojnih zvokih godbe in plesa, obrabi so žareli in dragulji na ženskah so se iskriili že živje, kakor ognjene oči mladih ljudi...

Vse se je radovalo in v prešernih požirkih uživalo lepi, razkošni večer, ki ga je najodličnejši družbi iz mesta priredil elatokop Ralph Ferris.

Ko je bila zabava na vrhuncu, je prišel v dvorano postaren možak. Obstal je vrh stopnic in z nemirnim pogledom nekoga iskal. Toda najti koga v veseljem vrvenju je bilo težko.

Iskajoči gospod vrh stopnic je bil dr. Crouch, pravni svetovalec in odbornik Goldn Moona.

Ustavil je prvega človeka, ki mu je prišel naproti in dejal ves zasopel:

>Moram do Ferrisa. Moram dobiti

Ralph Ferrisa. Ali veste, kje bi bil?

Ali ste ga kaj videli?

Se preden je dobil odgovor, je že planil po stopnicah. Zagledal je v dvorani

Ralph v generalovi družbi ter se mu oprezno približal. Stopil mu je za hrbet ter ga previdno potegnil za rokav.

Ralph je videl njegov zaskrbljeni obraz ter se takoj oprostil iz družbe.

Ko je Ralph zagledal odvetnika, se je razveselil:

>To je pa lepo, da ste prišli!

Ta trenutek pa je opazil njegovo resno lice. Takoj je vedel, da se je moral dogoditi nekaj resnega. Brž je vprašal:

>Kaj se je kaj primerilo?

Odvetnik mu je na kratko povedal vse:

>Zadeva med rudnikom Golden Moonom in med kmeti iz doline Sacramento bo prišla pred zvezno sodišče.

Ta vest je vzelu Ralphu vso dobro voljo. Skoraj bi se bil razjezil na odvetnika, da je moral priti prav zdaj sredi zabave, da mu je pokvaril razpoloženje. Bil je malo zmeden.

Začel je z oči naglo krožiti po dvorani.

Dr. Crouch ga je vprašal:

>Koga iščete?

Ralph ni odgovoril, marveč je iskal dalje. Čez čas je zagledal inženirja Whitneya. Naročil je Lancelju, ki je stal poleg njega:

>Pokličite Walsha in Whitneya, naj prideta takoj za enavo v knjižnico. Gre za važno zadevo.

Preden je odšel, je dejal se odvetniku:

>Pridite tudi vi, zdi se mi, da vas bomo potrebovali.

Na vratih v knjižnico ga je ustavila Se-

rena, ki vse do zdaj še ni bila našla prilike, da bi bila spregovorila s stricem kako besedo. In vendar je bila prišla sem v mesto zaradi tega, da bo dobila pri njem sveta in pomoči. Toda srečanje z Jaredom in tetine spletke so jo bile vrgle čisto iz tira.

Stopila je k njemu in mu dejala:

>Oh, striček, vedno imaš toliko posla. Jaz bi pa morala s tabo govoriti o važni stvari, pa ne pridem do prilike.

Ralph se je malo nejevoljno ustavil:

>Kaj je tako nujno?

>Da. Oče je ves obupan. Če ne boš pomagal kako ti, bomo izgubili vse. Vse pojde po zlu. Še ob hišo bomo.

Na strica ni njena prošnja posebno učinkovala, mislil je na lastne reči in težave. Zamažil je z roko, kakor da se ga vse skupaj ne tiče in hladno vprašal:

>Tvoj trmasti oče je tak, da bi nam utegnil pogrniti k vragu vse milijone, ki nam pripadajo.

Serena se je vznemirila:

>Stric, saj oče niti ne ve, da sem prišla sem.

Ralph ji ni hotel verjeti, toda dekle ga je rotilo z žalostnim in obupanim glasom:

>Stric, vsaj poslušaj me. Moram ti razložiti. Saj menda nisi še pozabil, da si tudi ti prav za prav doma pri nas.

Toda Ralph se ji je izmaknil ter odšel v knjižnico.

Dekle je hotelo za njim in je prosilo naprej, toda Ralph je zamahnil z roko, ne da bi jo bil še pogledal, ter dejal:

>Zdaj ne utegnem. Morda kdaj drugič. Saj ne boš nocoj odšla domov.

Sereno je posilila jok. Vsa obupana in razočarana se je vrgla na zofa, ki je stala ob vratih v knjižnico. Črne misli so jo oble-

tavale. Prehod iz veselja na zabavi v to žalost je prišel tako naglo in nepričakovano, da mu ni bila kos. Stenila se je v kot na sedežu in strmela predse.

V knjižnici so se med tem zbrali vsi tisti, ki jih je bil naročil Ralph eklicati tja. Nihče ni v splošnem veselju zapazil, kdaj in kako so odšli iz dvorane.

Ralph je nemirno in nepotrpežljivo vprašal dr. Croucha:

>Torej kaj je?

Odvetnik je videl, kakšen je stari zlatokop, pa si ni upal takoj z besedo na dan. Ralph pa je udaril po mizi, da so vsi začudeno pogledali in vzklikali:

>Tak govorite že, strela božja! Jaz moram nazaj v dvorano.

Dr. Crouch je dejal mirno:

>Zvezno sodišče bo v sredo zaslalo zastopnike kmetov iz Sacramento...

Walsh je pripomnil:

>Torej je še štiri dni časa, da se na to pripravimo...

Odvetnik je nadaljeval po kratkem premolu, ko je videl, da Ralph ne reče besede:

>Kmetje so pripravljani na vse in se bodo branili z vsemi silami. Prepričani so, da bodo pred sodiščem uspešni...

Ralph se je vrgnil v usnico:

>In kaj menite vi, doktor?

Doktor je pomislil. Čez čas je pogledal Ralpha in dejal na kratko:

>Mislim, da bodo uspešni...

>Ne smejo uspeti! Je zavpil Ralph.

>Če ne, bodo pa šli nad rudnik s silo, je dopolnil njegove besede odvetnik.

Ralph je zdaj planil pokoncu, kakor da mu je pred oči stopila vsa resnost stanja:

>Crouch, pojdite takoj v Sacramento.

Od tu in tam

Vsedržavne kandidatne liste bodo začeli nositi dostavljati že danes kasakijem sodišču v Belgradu. Najavljajo, da bo JRZ izročila svojo listo danes, združena opozicija pa jutri. Ljudje je svojo listo že vložili. Zadnji dan za vlaganje je petek. Kasakijem sodišče mora v 24 urah listo ali potrditi ali zavrniti. Dr. Šutej, ki je ponesel listo Mačkovič in Vilderjevih kandidatov v Belgrad, je prejel tudi še seznam kandidatov arbijske opozicije ter JNS. Ta stranka je postavila lastne kandidate v 209 okrajih, a v 30 okrajih ima z opozicijo skupne kandidate. Kjer pa nima svojih kandidatov, bo svojim pristajalcem naročila, naj volijo ostale opozicijske ljudi. Številke izpričujejo, da je zlagano vse opravčevanje JNS, da je z opozicijo sklenila le tehnično sodelovanje. Kako je mogoče opravčevati »tehnično sodelovanje« postavljanje skupnega opozicijskega kandidata v 30 okrajih, da bodo vneti živkovičevci strumno glasovali za dr. Mačka in ostale opozicijske voditelje, katere sta Živkovič in oproda Kramer najbolj zverinsko preganjala.

V krogih razdrobljene slovenske opozicije vseh barv in odtenkov je nastopila precejšnja politost. Čim bolj se bliža 11. december, toliko manjši so upi opozicije na njen dostojen volivni rezultat. Veliko število skupin in razni programi, ki se skrivajo pod Mačkovim klubom, ne morejo nuditi volivcem niti najbolj preprostega pregleda nad ljudmi, ki hočejo od slovenskega naroda izsiliti zaupanje in obliki mandatov. Vse pa družijo en sam cilj, da bi namreč zrušili dr. Koščca. Vsaj tako izjavljajo kandidati na orjunske socialdemokratske liste, v prvi vrsti g. Jurij Stanko. Ljudje, ki so včasih zavzemali v socialistični stranki vodilna mesta in se borili tudi za njeno idejno zmago, so silno nejevoljni nad volivnim kompromisom, ki sta ga sklenili JNS in socialistična stranka. Prvi odmev tega razočaranja se je pojavil med socialističnim delavstvom v rudarskih revirjih, zlasti pa v Trbovljah, kjer delavci izjavljajo, da bi jih bilo preveč sram, če bi volili ljudi, ki so dajali potuho orjunskega razbojnika in še ne kaznovanim morilecem rudarja Fakina in tovarštev. Ze to kričeče dejstvo kaže, da si je socialistična stranka s fuzijo z JNS zadržala vrat.

Okrog 500 vagonov oljnega olja je pridobila letos primorska banovina. Za mnoge kraje je oljka največji in skoraj edini vir dohodkov. Poleg tega so pridobili še okrog 2000 vagonov oljnih koščic, iz katerih se pridela olje, katerega uporabljajo potem za izdelavo mila in za strojenje. Sedaj se je pokazala tudi nujna potreba, da se ustanovi v Dalmaciji večja tovarna olja in zgrade skladišča za fino olje, ker bi le v tem primeru mogli organizirati prodajo v tujino in nuditi ne samo dobro blago, temveč tudi večje količine.

Okrog 45 milijonov dinarjev prihrankov so poslali svojem v domovino letos prekmurski in medjimurski delavci, ki v sezonah delajo v Franciji, Nemčiji in v Vojvodini. V Francijo jih je šlo letos iz omenjenih pokrajin nekaj nad 2500, v Nemčijo okrog 4350, a v Vojvodino 3500. Najbolje zaslužijo delavci v Franciji in Nemčiji, ki zaradi tega tudi največ pošljejo domov. Nemčija je dovolila, da smejo delavci poslati vsak teden domov do 10 mark, seveda po kilingu. Od tam so letos poslali okrog 20 milijonov dinarjev, iz Francije 15, iz Vojvodine pa le 5. Dejstvo je, da bogata Vojvodina silno slabo plačuje svoje sezonske delavce. Med tem, ko morejo delavci v tujini prihraniti tudi po petsto dinarjev mesečno, morejo v Vojvodini prihraniti le kakih 100 dinarjev.

Velik proces bodo spet imeli v Bjelovarju. Državni tožilec je obložil 36 kmetov za mučenje človeka, katerega so obdolžili pogostih tatvin na polju in v hišah. Pod vodstvom Gjure Prilika se je zbralo čez pideset kmetov, oboroženih s sekirami, ki so eredi noči poiskali Vendela Pašoa, ga mučili, mu natakili vrh okrog vratu, nato ga pa »uradno« izpraševali o njegovih grehih. Pašoi je v strahu priznal mnogo tatvin, ki jih je eden izmed kmetov vse dal na zapisnik. Pašoi so potem izpustili, a z zadevo se je potem začelo baviti sodišče. Kmetje so namreč hoteli sami narediti konec nešteti tatvinam, ki so se v kraju množile iz dneva v dan. 36 udeležencev »kazenskega postopanja« so oblasti iztaknile, kakih dvajset pa se jih še veselijo svobode.

Svojega sorodnika, v čigar ženo je bil zaljubljen, je ubil z lovsko puško Uka Alilovič iz Gradice pri Kosovski Mitrovici. Zaim Jusufović je imel lepo ženo, v katero se je zagledal tudi njegov sorodnik Uka. Pogostokrat je zahajal v Zaimovo hišo in zapeljeval ženo. Ki je Zaim opazil ženino nezvestobo, je Uku prepovedal dostop v hišo. Ko se je pa Zaim pozno zvečer vrnil domov in žel pokladat živini, ga je Uka ustrelil. Orožniki so morila takoj izsledili in ga oddali sodišču.

Na zverinski način je ubil svoje dekle Ratko Jelikič iz Kosovske Mitrovice. Mileva Jevdičeva, hčerka bogatega trgovca, je naselila sladkim besedam zgovornega Ratka in pobegnila z njim od doma. Očetovih svaril ni hotela poslušati. Ko pa je prišla v vas, kjer je bil Jelikič doma, je izvedela, da je Ratko oženjen in da ima dvojno otrok. Razočarana je pobegnila proti domu, toda Jelikič jo je med potjo dohitel, zaklal in položil na železniški tir, da bi ljudje mislili, da se je sama ubila. Toda komisija je klub strašno razmesarjenemu truplu spoznala, da je bil izvršen zločin ter dala žolčnica takoj prijeti.

Pred množico jetičnih bolnikov je morala pobegniti Vera Jovanović iz Djevdjelje, ki je bila baje iznašla učinkovito zdravilo zoper jetiko. Čim je bilo v časopisu objavljeno, da je njeno zdravilo imelo pri vseh bolnikih zares uspeh, so začele prihajati na njen dom trume bolnih, ki so hoteli preizkusiti na sebi še zadnje zdravilo. Jovanovičeva ni mogla vseh sprejeti, poleg tega pa jih kot nezdružljiva tudi ne sme. Zato ni mogla drugega storiti, kakor pobegniti v neznano smer. — Časnikarjem je še povedala, da je zdaj izročila svoje zdravilo v preiskavo zdravnikom specializmom, ki bodo ugotovili, v koliko je zdravilo učinkovito, šele potem bo skušala pomagati bolnikom. Jovanovičeva tudi noče, da bi jo proglasili za mažakčo in ji sploh onemogočili, da bi svoja zdravila mogla dati človeštvu v izrabo.

Človek, ki se je že enajstkrat oženil, živi v Gornjem Lajkovcu v Srbiji. Pavle Jovanović je premenjal pri svojih 70 letih že enajsto ženo. Z vsako se je bil preveč prepisal, dokler ni prišlo do ločitve zakona. Med njegovimi ženami je bilo sedem vdov in štiri dekleta. Zadnja je imela samo 25 let, on sam pa že 70. Letos je dobil tudi sina. Pravi pa, da ni izključeno, če se ne bo poročil še dvajsetkrat. Kajti — ženske so vse enake...

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Obrazi naših stanov ...

Kako žive, in kako bi morali živeti v bodoče

Slovenske Konjice, 23. novembra.

Spodnji sestavek smo napisali z namenom, da ponovno osvetlimo razmere, v katerih žive naši ljudje, kako žive in kakšne težnje jih navdajajo z ozirom na prihodnost.

Kmečki stan

Kmečki stan je pri nas najštevilnejši; blizu 80% vsega prebivalstva je kmečkega, kar je za naš okraj zelo značilno. V potu svojega obraza obdeluje naš kmet svojo slovensko zemljo dedno, resnično vredno žuljev, boja in velike ljubezni. Na njej je vzrastle in z njo živi. Pri vsakem delu je kakor veliki njen ljubljeneč, ki jo neguje in varuje ter se pogovarja z njo kot sin z materjo: za vse sladkosti življenja, ki mu jih daje, ji vrača neopojno zvestobo in hvaležnost.

Gospodarske razmere na našem podeželju so sedaj že toliko urejene, da se naš kmet čuti poživljenega, okrepljenega in stalnega ter se ne boji več udarcev, ki bi grozili pretrgati najdražjo vez med njim in njegovo zemljo ali ki bi mu otežkočali njegovo gospodarsko in stanovsko delovanje. Sploh naše kmečke hiše preveča nov duh, ki osvetojuje in daje novih smernic za zgradbo trdne kmečke hiše tudi od kmetove strani same. Dal Bog, da bi se edina njegova želja — naj bi se sedaj vse lepo razvijalo naprej — izpolnila!

Delavski

stan je za kmečkim pri nas prvi, ki oblikuje splošno življenje. Kot član naše narodne skupnosti si prizadeva, da bi prispeval k narodovi bodočnosti čim več pozitivnega, klenih kamnov, na katerih bo stal ves narod trdno. Čeprav truden od vsakdanjega napornega dela, naš delavec ne pozna marksističnih razrednih utopij, ampak dela in misli stvarno.

Našim delavcem, ki žive zelo preprosto, včasih borno, je treba zvišanja plač brez izjeme, ureditve dela in zdravih stanovanj. Treba je tudi

večje zaščite. Za vse kmečke posele in sezonske delavce sploh pa je treba vpeljati zavarovanje za starost in onemoglost. Z zboljšanjem splošnega gospodarskega stanja pa se bo polagoma tudi v gmothen oziru obrnilo na boljše. Skrbeti je treba še predvsem za zdravje v delavskih vrstah.

Trgovski in obrtniški

ljudje so vsikdar ponosni na svoj stan, saj so že mnogo doprinesli k razvoju splošnih prilik na vseh področjih. Trgovski in obrtniški stan sta pri nas spoštovana, saj si to tudi zaslužita. Te splošne simpatije pa so najlepši dokaz in jamstvo, da bosta v svoji samozavesti in notranji moči dosegla še velike uspehe.

Trgovci in obrtniki sta davčno zelo obremenjena. Prve pritiskajo veleblagovnice, druge pa veleobrti, ki prehajajo v industrijo s svojo konkurenčno močjo. Zato je treba razbremeniti in zaščititi njihove pravice.

Uradniški

stan mnogi gledajo kot nekaj najlažjega in najlepšega, češ: »V pisarni bo pa že si sedel in pri tem imel lepo plačo!« ne pomislijo pa, da uradniškom vseh vrst ne cvetijo ravno najlepše rožice, ampak se marsikateri s težavo prebijajo skozi življenje. Saj je tudi med uradniškimi vrstami zvela čisto drugačna sapa kot nekdanj in gre njihovo življenje vzporedno z drugimi stanovi.

Naš uradnik si želi čim več neodvisnosti od vsakodnevnih življenjskih tokov in večje gospodarske moči, da se bo mogel še lažje poglobiti v izvrševanje svojih nalog.

Upokojenci in invalidi

so prav tako v očeh naših preprostih ljudi osebe, ki ne poznajo ničesar hudega. Mnogim še tistih borih dinarjev ne privošči. Obojim je treba posvečati skrb kot ljudem, ki so se žrtvovali. Naj bi se vremena tudi njim v polni meri zjasnila!

„Umetniško propagando“ sta ogoljufala

Maribor, 23. novembra.

Danes dopoldne sta se pred sodnikom poedinem mariborskega okrožnega sodišča zagovarjala dva ljubitelja knjig Umetniške propagande, ki ima svoje upravičeno v Loki pri Zidanem mostu.

Mizarski pomočnik Franc Bezjak iz Senika je 18. decembra lani pri Umetniški propagandi naročil več knjig v vrednosti 146 din, nakazal pa je le 46 din, drugo je ostal dolžan. Kmalu potem pa je začel na izmišljene naslove naročati knjige, ki jih je Umetniška propaganda tudi pošiljala. Za tako nabavljanje knjig je pridobil tudi Jožeta Majcena iz Male vasi, ki je pod izmišljenim imenom Janeza Majcena izvalil od Umetniške propagande več knjig, prevrta se mu pa ni več posredila, ko je hotel dobiti knjige na ime dr. Mariniča in Marije Marin. Uprava Umetniške propagande je namreč sama opazila, da gre za izmišljene naročnike in zato knjig ni več odposlala.

Obtožena sta svoje mahinacije mogla izvršiti le na ta način, da sta poštarici na pošti Sv. Tomaž pri Ormožu natvezila, da naročata knjige pod izmišljenimi imeni zato, da njihovi domači ne bi vedeli, da kupujeta knjige. Umetniško propagando sta obtožena oskodovala skupno za 2800 din. Oba obtožena svojo krivdo priznavata. Knjige sta obdržala zase in jih nista poskušala prodajati naprej. Obtožena sta bila: Franc Bezjak na 3 mesece zapora, 300 din denarne kazni ali nadaljšanih 6 dni, pogojno na 3 leta, Jožef Majcen pa na 2 meseca zapora, 200 din ali 4 dni, pogojno na 2 leti.

Smrt gluhega ubožca pod avtomobilom

Maribor, 23. novembra.

Dne 25. aprila t. l. se je peljal po banovinski cesti iz Maribora v Ptuj trgovski potnik Drago Kačar iz Ljubljane s svojim avtomobilom. Dan je bil meglen in deževen. Popoldne se je Kačar peljal skozi St. Janž na Dravskem polju, kjer mu je prišel po cesti nasproti 72letni ubožec Anton Ertl. Ta revež je bil popolnoma gluhi, povrh pa je imel nad seboj razpet dežnik, ki ga je držal nizko nad glavo, tako da ni videl pred seboj na cesti. Kakor je Kačar pozneje sam izjavil, je zagledal Ertla na 100 m daljave. Videl je, da gre mož po sredini ceste ter je začel dajati znake s hupo, ki jih pa Ertl seveda ni slišal, ker je bil gluhi. Kačar je hupal naprej, dokler ni privozil na 20 m do Ertla ter šele takrat začel ustavljati vozilo. Bilo pa je že prepozno, avto je Ertla podrl ter ga vlek el nekaj metrov po tleh. Kačar je potem ponesrečenca takoj naložil na voz ter ga zapeljal v mariborsko bolnišnico. Tu so ugotovili hude poškodbe na glavi, na prsnem košu in na jetrih. Ertl je čez nekaj dni umrl. Kačar pa je zaradi svoje nepravilne vožnje prišel danes pred okrožno sodišče v Mariboru. Razprava ob času poročila še traja.

Novinarski koncert

Sodelovali bodo:

ge. Bravničarjeva, Heybalova, Jerajeva, Kogejeva, Majdičeva, g. Šimenc, vojaška godba in pevski zbor Grafike

Po koncertu družabni večer z dvema godbama

1. decembra ob 8 na Taboru

Za novinarski koncert, ki bo tudi letos umetniška in družabna prireditve prvega reda, a mu daje še poseben poudarek dejstvo, da je uvrščen med oficijelne prireditve v proslavo 20-letnice našega narodnega osvobojenja in zedinjenja, so prireditelji pripravili naslednji

Spored:

Državna himna.

I. Emil Hochreiter: Gospodarski svon; Peter Jerob: V jutro pomladno; Anton Forster: Spak. — Poje pevski zbor »Grafika« pod vodstvom pevovodje g. Danila Cerarja.

II. Milojević: Sarplaninska uspavanka; Dvorjak: Arja Marina iz opere »Dimitrij«; Lajovic: Kaj bi le gledal. — Poje operna pevka gđ. Vera Majdičeva.

III. Tri slovenske pesmi. — Poje operni pevec g. Marij Šimenc (Zagreb).

IV. Sibellus: Valse triste. — Pleše soloplesalka Narodnega gledališča ga. Gizela Bravničarjeva. — Janko in Metka, plesni duet za Parmovo »Triglavske rože« — izvajata dve učenki ge. Bravničarjeve.

Odmor

V. Pocharin: Drugi stavci iz koncerta za čelo. Popper: Tarantella. — Izvaja čelistska gđ. Oll Jerajeva, pri klavirju g. prof. Karel Jeraj.

VI. Stritof: Mene pa glava boli; Bizet: Arja iz opere »Carmen«. Poje operna pevka ga. Mila Kogej-Staglerjeva.

VII. Smetana: Arja iz »Prodane neveste«. Dev: Kamplina. Poje operna pevka gđ. Valerija Heybalova.

VIII. Jan Postja: Jugoslavija, slavnostna uvertura. — Igra vojaški orkester 40. pešpolka Triglavskega pod vodstvom kapelnika gosp. podpolkovnika Perda Herzoga.

Vse pevce-solisti in obla plesna nastopa spremlja pri klavirju dirigent opere Narodnega gledališča g. A. Neffat.

Po koncertu bo v vseh prostorih Tabora družabni večer, pri katerem bosta sodelovala dva orkestra vojaške godbe 40. pešpolka.

Nov mestni zavod za reveže v Ljubljani

Že ob vsesvetki akciji smo zvedeli, da mestna občina pripravlja nov zavod, ki naj predvsem pomaga najbednejšim revežem v našem mestu. Beračenje se je namreč tako razpaslo, da je postalo že velika nadloga najrazličnejših slojev, in že dolgo je mestna občina razpravljala s karitativnimi organizacijami, kako bi bilo mogoče beračenje popolnoma odpraviti ali vsaj skrajno omejiti. Zamisel se je kaj naglo posredila in zahvaliti se moramo predvsem uidevnosti in dobroti šefa znane manufakturne tvrdke Feliks Urbanc gospoda Franca Urbanc, da je mestna občina dobila zelo velike prostore v nekdanji stari cukrarni na Poljanskem nasipu. G. Franc Urbanc je dobrohotno znižal najemnino tako nizko, da ga moramo prišteti med naše resnične človekoljube. Samo z zelo nizko najemnino je bilo mestni občini mogoče vzeti trakt ob Poljanskem nasipu in Živinozdravski ulici v najem za nov zavod, ki naj postane velika podpora najrevnejšim občanom in sploh revnemu ljudstvu našega mesta.

V priliku stare cukrarne na Poljanskem nasipu št. 40 bo nameščena soba za vratarja zavoda in 8 m široka ter 12 m dolga kuhinja za prehrano brezposelnega delavstva in revežev. Poleg kuhinje je v priliku tudi še shramba za jedila in shramba za drva ter stranišča, kakor v vseh nadstropjih.

V I. nadstropju je 19 m dolga in 14 m široka dvorana, namenjena za obednico, kjer bodo reveži brezplačno dobivali kosilo in tudi druge obroke, vedno pa samo po eno tečno in dobro pripravljeno jed. V tem nadstropju je tudi prostorna soba za služinčad in za nizka dvorana, dolga 32 m ter

12 m široka, ki jo pa mestni urad zamenja za drugo tako veliko dvorano v II. nadstropju, kjer bo spalnica za družine. V II. nadstropju bo tudi tako velika dnevna ogrevalnica ter posebna spalnica za moške, dolga 13 m in toliko široka, ter tudi tako velika posebna spalnica za ženske. V tem zavodu pa ne bo stalnih stanovanj, temveč samo začasna stanovanja za najhujšo silo. Mestni socialni urad prevzame vse te velike prostore že 1. decembra, ko prične obratovati tudi javna pomožna kuhinja v veliko korist vseh ljubljanskih revežev. V jedilnici bo lahko dobivalo brezplačno hrano do 150 revežev, seveda pa tudi samo začasno, da zavod morebiti ne bi dajal potuhe postopacem. Iz kuhinje bodo pa nosili reveži lahko hrano tudi družinam domov.

Ker je mestni socialni urad poslal ter porabil precej stare hišne opreme in postelj iz drugih mestnih ustanov, zlasti pa iz hotela Tivoli in iz nekdanje ogrevalnice, bodo adaptacije veljale samo nekaj nad 100.000 din. Tako je mestna občina ljubljanska kar na tihem in brez reklame v javnosti prav naglo pripravila ta zelo važni novi socialni zavod, ki bo neposredno koristil najrevnejšim slojem, posredno pa vsemu prebivalstvu, ker bo beračenje skrečeno do skrajnih meja.

Za vzdrževanje tega velikega humanitarnega zavoda bo porabljen denar, ki ga je zbrala vsesvetka akcija in je tako rodila najlepši uspeh — gotovo v popolno zadovoljstvo vseh, ki so se odkupili prevelikega razkošja na grobovih in so tako svoje rajne res počastili z dobrimi deli!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v C	Relativna vlažnost	Veter (smr, jakost)	Pada-vine m/m	Vrsta
Ljubljana	755.5	15.5	5.2	97	8 NE ₃	15.5	dež
Maribor	754.8	13.9	3.0	80	10 0	4.0	dež
Zagreb	749.9	18.0	9.0	70	8 NE ₂	—	—
Belgrad	755.1	15.0	5.0	80	7 S ₂	—	—
Sarajevo	754.2	12.0	3.0	90	10 S ₃	—	—
Vis	753.9	16.0	8.0	90	10 SE ₃	—	—
Split	754.0	18.0	8.0	90	10 SSE ₂	—	—
Kumbar	757.2	14.0	11.0	80	10 SE ₂	—	—
Rab	750.5	17.0	11.0	90	10 SSE ₃	—	—
Dubrovnik	756.1	17.0	12.0	80	3 SW ₂	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo vreme, po nekoč dež v presledkih.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večerj do danes: Iz noči do 5.15 je neprestano rahlo, nato pa do 15 v presledkih zmerno deževalo. Deževalo je tudi vse ostali čas dneva s kratkimi nalivi v večjih presledkih. Popoldne med 13.50 in 10.10 se je nekoliko pokazalo sonce, ostalo pa je oblačno ves dan; med 14 in 18 je pihal močan južni veter. Po polnoči ni deževalo.

Koledar

Danes, sredo, 23. novembra: Klemen. Četrtek, 24. novembra: Janez od Kr.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakaržič Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Skrb velikih narodov za svojo kri v tujini je naslov zanimivemu predavanju, ki ga bo imel g. dr. Alojzij Kuhar v petek, dne 25. nov. v beli dvorani hotela Union. Na to predavanje se posebno vabimo vse one, ki jim je na srečo skrb naših izseljencev, ki žive izven meja naše domovine, pa tudi oni, ki žive v naši državi izven naše banovine. — Predprodaja vstopnic: Prosvetna zveza, Miklošičeva cesta 7.

Ljubljanska občinska lovišča bodo 16. decembra na dražbi dana v zakup za dobo 12 let, kakor zahteva zakon. Za barjansko lovišče, ki meri okoli 2030 ha, je določena izključna cena 2000 din. Za viško lovišče v izmeri ca. 2010 ha je izključna cena 2000 din in za gorenjsko lovišče, ki meri okoli 2500 ha, pa je zaradi zaščite izvzet Šišenski hrib z Rožnikom in mestni park v Tivoliju, pa za izključno ceno 2000 din. Vsa tri mestna lovišča bodo dana v zakup za dobo od 1. aprila 1939 do 31. marca 1951. Posebno ugoden odmev je imel v javnosti sklep mestnega sveta, da ni več dovoljen lov na Šišenskem hribu, Rožniku in Tivoliju prav do Večne poti, da tako Ljubljana dobi pravi narodni park, kjer se bo živalstvo nemoteno razmnožilo v varnem zavetju.

Ljudska univerza v Ljubljani. Drevi bo predaval prof. Lucijan M. Skerjanc o razvoju slovenske glasbe. Predavanje je brezplačno in se bo vršilo v mali dvorani Filharmoničnega društva (Kino Matica). Pričetek ob 20.

»Moderna obramba proti plinskemu napadu v besedi in sliki« je naslov predavanju, ki ga bo imel dr. Marjan Ahčin drevi ob 8 na četrtem prosvetnem večeru Prosvetnega društva Trnovo v društveni dvorani v Karunovi ulici 14. Vabimo Trnovčane, da se tega zanimivega in poučnega predavanja udeležijo v obilnem številu.

Beograd — prosvetno društvo — ima svoj četrti prosvetni večer v četrtek 24. novembra 1938 ob 8 v Mavričevi dvorani (poleg kavarne Majcen na Tyrševi cesti). Na sporedu je domača fantovska pesem, deklaracija in zanimivo predavanje: Izseljenko vprašanje — za naš narodni obstoj.

Iz Legije koroških borev. Krajevna organizacija Legije koroških borev v Ljubljani priredi v soboto 26. novembra t. l. ob 20 članski sestanek in sicer v restavracijskih prostorih pri »Sestici«, Tyrševa cesta. Pozivamo vse svoje članstvo, da se sestanka udeležijo v polnem številu in privede s seboj še neorganizirane tovariše. — Sestanek je važen!

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Sreda, 23. novembra: »Potopljeni svet«. Red Sreda. Četrtek, 24. novembra: »Labodjak«. Red Četrtek. Petek, 25. novembra: »Zaprt«. Sobota, 26. novembra: »Trideset sekund ljubezni«. Red A.

Opera. — Začetek ob 20.

Sreda, 23. novembra: »Manon«. Gostovanje ge. Zlate Gjurgjenae. Izven. Četrtek, 24. novembra: »Zaprt«. Petek, 25. novembra: »Aldat«. Gostuje gđ. Vera Majdičeva. Izven.

Dete umrlo zaradi stradanja in zanemarjenosti

Pred mariborskim okrožnim sodiščem se zagovarja danes 36 letna vinarica Ana Cvetko iz Krčevine pri Vurbergu. Na zatožno klop jo je spravila nesrečna smrt njenega 4 mesečnega sinčka Evstahija. Osumljenka je poročena ter ima štiri zakonske otroke, ki so vsi zdravi in čvrsti. Kot peti pa se je rodil Evstahij, ki pa je imel drugega očeta. Mož obtoženka je svoje očetovstvo zanikal ter je žena priznala, da je imela razmerje s sinom nekega sosedu. Ta nezakonski neobjavljenček ni bil dobrodošel nikomur, ne materi, ne njenemu možu in niti svojem nezakonskemu očetu. Evstahij je živel samo štiri mesece, pa še ta kratek čas je bil zanj doba neprestanega trpljenja. Ko je namreč otrok dne 14. januarja t. l. umrl, je ugotovil mrtvooglednik, da je dete silno zanemarjeno in slujšano. Bilo je vse v krastah. sama kost in koža, v obrazek pa ves starikav. Prijavil je svoja opažanja oblastem, ki so odredile zdravniško obdukcijo. Zdravnik je ugotovil, da je dete umrlo zaradi stradanja in zanemarjenosti. Tehtalo je jedva 3 kg, dasi bi moral imeti otrok v tej starosti najmanj 6 kg. Očitno je bil otrok vsem v nadlogo ter so si vsi želeli njegove smrti, ki ga je rešila strahovitega nezakonskega trpljenja. Osumljenka se pred sodniki zagovarja, da je za otroka lepo skrbela, da pa ni mogel jesti, ker je bil bolan na prebavilih ter je sproti vse izbruhal, kar mu je dala zaužiti. Obtoženka je bila dne 12. maja obsojena na 4 mesece zapora. Njen branilec je vložil proti sodbi priziv ter je apelacijsko sodišče sodbo razveljavilo ter odredilo ponovno razpravo pred istim sodiščem. Razprava ob času našega poročila še traja.

Izredno zaslužni nadškof iz Chicaga

Mož, ki je v dvajsetih letih svojega delovanja zgradil 60 cerkva

V nedeljo, dne 13. novembra je bila na slovesen način proglašena za blaženo mati Cabrini. To je prva Amerikanka, ki jo je doletela ta čast. Pri takih slovesnih prilikah papež navadno sam bere sv. mašo v cerkvi Sv. Petra, tokrat pa je to čast prepustil nadškofu iz Chicaga. Čičaški nadškof Mundelein velja za najhujšega nasprotnika poganizma in so ga v Rimu sprejeli s kraljevskimi častmi.

To je zelo energičen mož in v pravem pomenu besede vodja ljudstva. Rodil se je pred 67 leti v New Yorku. Po svojih prvih študijah pri bratih v zavodu de la Salle bi moral vstopiti v pomorsko vojno akademijo v Združenih državah. Toda on se je odločil drugače in šel v bogoslovje. Ker je bil še premlad, da bi ga mogli posvetiti za duhovnika, so ga poslali v Rim, kjer je preživel dve leti v misijonskem sementišču v zavodu za propagando. »To so bila moja najsrečnejša leta,« je večkrat rekel.

Ko se je vrnil v Ameriko, je postal škofijski kancelar, potem pomožni škof v Brooklynu in končno leta 1915 nadškof v Chicagu, kjer so ga navdušeno sprejeli. To je bila zelo težka naloga, kajti naval izseljencev je raste iz dneva v dan. Na srečo je poznal različne narode in jezike, zlasti pa je imel dar, da je znal izvesti to, kar si je zamislil. V teku svojega dvajsetletnega plodnega delovanja je oskrbel sleherni čičaški četrt z župnijo in solo in postavil nič manj kakor 600 cerkvenih poslopij, od katerih je 60 cerkva. Samo francoski kardinal Verdier ga je prekosil s 105 cerkvami.

Zgradil je tudi več sementišč. Eno leži ob michiganskem jezeru in je ena najlepših ameriških zgradb, zgrajena v francosko-gotskem slogu; drugo sementišče stoji v majhnem mestu, ki se imenuje po ustanovitelju: »Mundelein«. Toda zdi se, da je največ storil za zaščito in vzgojo žene. Poleg 39 ljudskih šol, ki jih je ustanovil, je zgradil tudi veliko kliniko Lewis, kjer se je v treh letih rodilo 10.000 krepkih otrok. In ko je prišel desettisoči novorojenček, ga je kardinal sam krstil.

Kaj je ta mož še storil izrednega? Ustanovil je ogromno karitativno organizacijo, v Lockportu pa letalsko šolo za mlade ameriške ubožce in jim dal tako priliko, da gojijo zdrav duh v zdravem telesu.

Njegovi rojaki, brez ozira na veroizpoved, so mu za to iz srca hvaležni.

Predno je odšel v Rim, je bil odlikovan z najvišjim odlikovanjem Združenih držav, z medaljo Polisch Studentes and Alumni Association Amerike, katero so lansko leto podelili

tudi predsedniku Rooseveltu. V Ameriki pravijo, da je ta prihod poslanika k papežu v soglasju s politiko Roosevelta, ki se v Združenih državah ne opira na plemo in manjšino, ampak predvsem na katolike. Kaj je treba boljše zveze, kakor je ta veliki kardinal, sicer sin Nemčije, toda državljani svobodne Amerike, ki je razkrinkal in obsodil paganski — pred vsem svetom v razpravi, ki je našla odmev povsod.

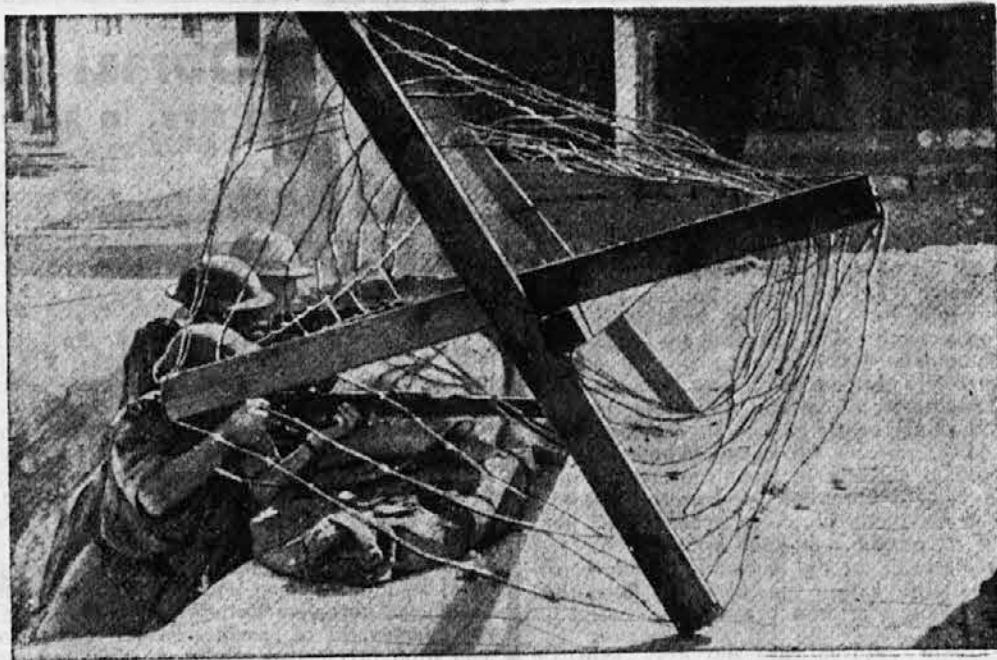
Vsi oni pa — verni in neverni — ki so odobraval njegovo neustrašeno govor, ne vedo, da se bo kardinal Mundelein — ko bo zapušal, obsut z vsemi častmi. Večno mesto — vkrca na ladjo, ki ga bo prepeljala v Ameriko, ne da bi smel obiskati bregove reke Spre, da bi tam objel tiste, ki so mu dragi in pomolil na grobovih svojih prednikov...

Tudi z judovskimi pesmimi proč!

Nemški boj proti Judom je neizprosno in ne pozna nobene milosti in usmiljenja. Nemci hočejo biti očiščeno germansko plemo, brez vsake tuje primesi, posebno pa ne judovske. Po atentatu na tajnika nemškega poslanstva v Parizu von Rath, ki so ga kot velikega nemškega narodnega mučenika pokopali šele te dni v Düsseldorfu z izrednimi svečanostmi, se je začelo še hujše preganjanje Judov. Atentator je bil namreč Jud Grynspan. Nemčija sicer želi, da Judje čimprej zapuste rajh, toda ne da bi nesli čez mejo tudi svoje premoženje, ki so si ga nabrali v Nemčiji ali pa že prej kje drugod. Morali bodo prej drago plačati svoj atentat na nemškega diplomata v Parizu, predno bodo smeli zapustiti nemško ozemlje.

Začelo pa se je v Nemčiji še drugačno »očiščevanje«. Nemški časopisi sami poročajo, da je v tamkajšnjih šolskih knjigah še vse polno takšnih pesmi, ki so jih napisali ali celo uglasbili Judje. Med njimi so celo takšne, ki so dozdaj veljale celo za nemške narodne pesmi. Časopisi pišejo, kako velika sramota bi bila, da bi morala nemška mladina peti te judovske pesmi. Ne le Judje sami, tudi vse tisto, kar so Judje v Nemčiji ustvarili, mora izginiti odtod. Od pesmi, ki jih bodo iztrgali iz nemških knjig in src je tudi slovitja Heinejeva: »Ich weiss nicht, was soll es bedeuten...«. Zdjaj vsi vedo, posebno pa Judje, kaj naj to pomeni...

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dome

Takole angleška vojska »pomirja« Palestino.

Jedilni list na nagrobnem spomeniku

Na newyorškem pokopališču imajo svojevrsten grob in ob njem tudi spomenik, kakršnega ni nikjer drugod. V tem grobu počiva general Gerald Wilkins, daljnji sorodnik slovitega polarnega raziskovalca Wilkina. Na spomeniku so vklesani najvažnejši življenjski podatki omenjenega generala. V spomenik je vdelana tudi manjša steklena omarica, v kateri visi kos papira. Kdor pogleda ta kos papira malo bližje, vidi, da to ni nič drugega kot — jedilni list. Ta jedilni list je vsak dan nov. Na smrtni postelji je general Wilkins izrazil poslednjo željo, da bi mogli vsi tisti, ki bi prišli na njegov grob, napisati na kos papirja v stekleni omarici nagrobnega spomenika kako beležko in »bi imeli gotovo korist od tega«. V svoji oporoki je tudi določil veliko zapuščino za tistega, ki bo skrbel za njegov grob in pisal v stekleno omarico v spomeniku vsak dan nov jedilni list.

Vse mogoče stvari si izmislili Amerikanci in o vsem mogočem pišejo vsakodnevni njihovi časopisi, tega pa si vendar ne upajo povedati, koliko koristi ima na drugem svetu pokojnik Wilkins od tega, če na njegovem spomeniku visi vsak dan novi jedilni list z vsemi mogočimi dobrotami tega sveta.

Roka v trebuhu morskega volka

Na meji zaliva Stream v aKnadi in širokega morja, kjer je mnogo rib, so ujeli zanimivo morskoro zverino: morskega psa, ki je izredno velik in spada med najnevarnejšo vrsto morskih psov. Imenuje se morski volk — leopard.

Teh zverin pa ne lovijo samo zato, ker delajo med ribami veliko škodo v krajih, kjer je ribolov obilen, ampak tudi zaradi olja, ki ga pridobivajo iz njihove maščobe. To olje pa v zdravilstvu močno cenijo.

Ko so to ujeto zverino razkosali in ji odprli želodec, so bili zelo presenečeni. Notri so namreč našli celo človeško roko. Ugotovili so tudi, da je ta morska pošast svoj zločin pred kratkim izvršila. Kajti roka je bila prav malo načeta od želodčne kisline.

Za stvar se je začela zanimati policija in na podlagi najdbe groznih ostankov poskušala ugotoviti, kaj je na stvari. Okrog zapetja ima roka še vrh in to vzbuja domnevo za zločin. Po drugi strani pa domnevajo, da so na kakem parniku morali komu v sili odrezati roko in jo vrgli v morje in je priletela ravno temu požerku v goltanec.

Toda naj bo že tako ali tako, dejstvo je, da trupla, kamor je roka »spadala« še niso našli.

Opice in šport

Napredek zdravilstva bolj in bolj sili učenjake, da delajo poskuse z opicami, katerih zleze so baje podobne človeškim. Ni dolgo tega, ko so nekemu Georgeu Poiquyu rešili življenje tako, da so si »izposodili« zlezo od nekega šimpanza.

Na neki opičji farmi blizu Pariza imajo trideset opičjih »gojenec«, ki se zelo dolgočasijo. In iz samega dolgočasia so začele uganjati šport. S tem pa seveda še ni rečeno, da je šport zato, da si z njim preganja dolga. Čuvaj te farme so presenečeni

ugotovili, da se opice z vso vmeno vadijo v skakanju. Priredile so tekmovanje in najboljšega proglasile za zmagovalca, tako kakor mi kakšnega državnega ali svetovnega prvaka. Enemu takih tekmovanj so prisostvovali športni sodniki in ugotovili, da so najboljši skakalci postavili nove rekorde in da je bila konkurenca za prvaka huda.

Kakor se zdi, take tekme na opice nad vse ugodno vplivajo in jim je športni duh edina uteha, ki jim lajša neprijetnosti ujetništva.

Ameriške

»Le čemu se morate ve ženske vedno sminkati!«
»No, zaradi vas moških, ki ne morete prenesti čiste resnice!«

»Evelyn,« je vprašala mati, »ali je mister Summer že omenil, da misli resno na ženitev?«
»Že, mama,« je rekla hčerka, »vprašal me je, če je naša hiša brez hipoteke.«

Dama: »Ali me dobro razumete, rada bi imela promenadne čevlje, prostorne, toda elegantne!«

»Razumem, gospa. Znotraj prav velike in nazunaj prav majhne.«

»Ti, zdaj pa vem, kje je moj mož vsak večer.«

»Res? Sem močno radovedna!«
»Pomisli, vsak večer je doma. Včeraj čisto slučajno nisem šla nikamor.«

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 23. novembra: 12 Valčki, polke in koračnice (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Uvertura in fantazije (plošče) — Napovedi — 18 Mladinska ura: a) Prvo potovanje okoli sveta (g. dr. Valter Bohinec), b) Pomoč otrokom v obmejnih krajih (ga. P. Kočever) — 18.30 Udovčeva in Lovčeva (plošče) — 18.40 Vzgojne težave (g. dr. Stanko Gogala) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Mestrovicova Madona (Branko Mašič, Zgb) — 19.50 Prirodopisni kotiček (g. prof. Pengov) — 20 Samospevi g. Ladislava Rakovca, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 20.45 Salonski kvartet — 21.30 Angleška skladba (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Prenos pesne glasbe iz restavracije »Emona«.

Drugi programi

Sreda, 23. novembra: Belgrad: 20 Humor, 21 Duet in kitara, 21.45 Plošče — Zagreb: 20 Klavir, 20.30 Plošče, 21 Ljubljana, 22.20 Plesna glasba — Sofija: 19.40 Puccinijeva opera »Madama Butterfly« — Varšava: 19 Pisan koncert, 21 Klavir, 22 Plošče — Trst-Milan: 21 Vokalni in pianinski koncert, 21.50 Jazz — Rim-Bari: 21 Igra — Dunaj: 20.10 Pisan program, 22.20 Orkestralni koncert — Berlin-Königsberg: 20.10 Orkestralni koncert — Frankfurt: 20.15 Veliki koncert — Monako: 20.10 Koncert po željah in koristnimke pomoči — Berolinster: 20.10 Vokalni koncert, 21.30 Komorna glasba — Strasbourg: 20.30 Simfonični koncert.

Začetek šole. Torej, kako ti je ugajalo v šoli, Mihee? — Ne bilo bi napačno, samo če bi ne bilo učitelja.

San Francisco je največje kitajsko središče v USA. Tam je pred kratkim umrl 80-letni kitajski mišonar Kin Kvon. Njegovega pogreba se je udeležila velikanska množica Kitajcev, ki je sredi civiliziranega mesta v pogrebni sprevedu pokazala vse obredne običaje stare Kitajske. Pogrebni spreved je bil dolg skoraj 4 km, v njem so soračali pisano oblečeni plesalci, godci in igralci, ki so vsi s svojimi igrami odganjali hude duhove od trupla, ki ga peljejo na prav po kitajsko okrašenem vozu

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Po enournem razgovoru, pri čemer sta se pogovarjala o vseh podrobnostih potovanja in je Amah ponudil Antoniu številno spremstvo za pot, je Antonio dal svojo besedo, da bo obiskal Amaha v Futu Jaluu, brž ko bo nastopila prihodnja suha doba. Ves srečen zaradi tega pristanka na svoj najljubši načrt in zaradi dobička, ki mu ga je obetal dragoceni tovar »Fortunes«, se je Amah umaknil v svoj šator na dvorišču. Ta ločeni krov mu je prihranil nevšečnost, da mu ne bi bilo treba stanovati pod isto streho s sužnji in krščanskimi psi. Pokreplal se je s svojo hrano in se zabaval v vsem miru pri svojih ženah. Mali vrt je bil poln oprave, živali in slug, da se je Neleta kar bala za svoje rože.

Ob pol treh je odrezan strel naznanil, da je sejem odprt. Antonio, don Ruiz in Amah so odšli navzdol proti obali.

Izklicevalci so hodili okrog ognjev in šatorišč ter naznanjali dogovorjeno ceno. Ferdinand je odprl malo okence v svojem blagovnem skladišču, medtem ko sta se Amah in Antonio s tehnično pri sebi spuščala navzdol. Nekaj Fullahov je z bičem zadrževalo mrlično razburjeno množico. Amahova oblast je namreč obstojala v tem, da je pazil, da ne bi nihče iz njegovega spremstva prejel slabo težo ali mero, toda istočasno je izbral priliko, da je takoj na mestu od vsakega izkupička trgovcev pobral karavanski davek. Skladišče se je začelo naglo prazniti in spet polniti. Kože, čebelni voski, palmovo olje; slonova kost v obliki mogočnih okel, kepe in malo zobovje; zlati prah ter košare z rižem; vse so tehtali in merili, nakar je izginilo skozi Ferdinandovo okence, med tem ko so izklicevalci razdeljevali blagovne iz bombaža, tobak in šibike, smodnik, sol, rum in srebrne dolarje, povrhu še velike množice bakrene žice, ki se bo kasneje na rokah in nogah pragozdnih lepotic pokazala v debelih spiralah in ornamentih. Istočasno pa je bila okrog ognjev prodaja in nakup volov, krav, ovac, koz in perutnine.

Cepprav je bila ta trgovina z robo obilna, je bila kljub temu prav majhna v primeri s trgovino z ljudmi, ki se ima šele začeti. Bilo je kmalu vse urejeno, nakar se je začelo pregledovanje in ocenjevanje sužnjev.

132

Pod nadzidkom v obliki nekakšne veže so se spravili skupaj manjši trgovci s sužnji — kot pomembni in imoviti možje so se na videz držali zelo dostojanstveno — na zanje določeno klop kot vrsta črnih Budh z visečimi očesnimi vekami. Pijačo, narejeno iz kozjega mleka, jaje, sladkorja in rumu so v velikih množinah delili naokrog. Kljub prepovedi svoje vere pa so Mohamedanci to pijačo posebno ljubili in jo imenovali mlečno zmes. Zadel je gong in pozval vse tiste, ki so stali okrog, a Ferdinand je odprl svoje skladišče vzorcev, v katerem so bili razprostrti najlepši predmeti v zares zapeljivi razstavi. Tropa trgovcev se je zllila v prostor, da bi videla, kaj je tam, in da bi sprejela običajni otvoritveni dar. Velika bala londonskih visokih klobukov, ki je pomotoma ali pa za poizkus zašla med tovar »Fortunes«, se je izkazala kot nepričakovano priljubljena. Večina trgovcev se je vrnila na svoje prostore s temi visokimi cilindri na glavah.

Amah je nato določil vrstni red za trgovce. Kakor so jih že poklicali, so oni svoje blago pustili korakati mimo in ga nato postavili pred kameniti blok. Sužnje so povrsti njihovi spremljevalci odvezali, da so stopili na visok kvadratni kamen. Preiskovala in ocenjevala sta dva prebrisana Fullaha ob prisotnosti Antonia in Amaha.

Ocenjevanje je šlo naglo naprej, vendar pa za las natančno. Sužnji so bili popolnoma goli ter so jih ocenjevali od zatilnika na glavi pa prav do nohtov na prstih noge. Morali so počepniti, vstati, se pripogniti, plesati in hoditi okrog. Takoj nato jim je bilo stavljenih nekaj vprašanj, nakar so ocenili vsebino in spretnost odgovorov. Odprli so jim še usta ter pregledali zobe. Zatem pa še očesa, utrip in kožno tkivo.

Oba Fullaha sta si za tako proceduro pridobila še stalno in temeljito, pa vendar prikladno izvežbanost. Stikala sta zvičajno za vsakim količjak vidnim znakom bolezni. Na kratko rečeno, takoj sta omenila vsako oteklino, rano ali kako tvorbo na telesu. Posebno sta pazila na take sužnje, ki so bili zglateni in pomazani prav za ta dan. Pri roki sta imela tisoč zvičajnih prevar za to črno umetnost.

Število zavrnjenih je bilo malenkostno. Bilo je znano, da prebranih »konj« v Gallegovini ne kupujejo. Trgovci so na poseben način uživali pri tem, če so med njimi razkrinkali kakega starega premetenega zvičajneža ali pa kakega novince.

Usoda zavrnjenih sužnjev je bila na vsak način grozna. Besnost in razočaranje njihovih nesrečnih lastnikov je bilo največkrat brezmejno, ko je bila njihova lastnina javno označena kot brez vrednosti. Za to so v Gallegovini našli poseben način, da so v takih primerih postopali po svoje ter se s tem izognili groznim tragedijam. Na nesrečo pa so tako postopali le v Gallegovini.

Dejansko je bilo to najhujše, ker se je moglo zgoditi sužnju, če

so ga zavrgli. Če ga je enkrat zadela velika nesreča, da so ga ujeli in prodali — potem je bilo to zanj še vedno boljše, če je našel dopadajenje v očeh svojega starega in potem novega lastnika, kajti bil je zares mnogo vreden. Zaradi tega so skoraj vsi poskušali, kolikor so pač poznali svoje lastne vrednosti, da so, stopivši na kamen, naredili, kar je moči, ugoden vtis.

Za brata Francoisa, ki je prodajo gledal skozi špranjo med Ferdinandovimi vrati v skladišče — njegova navzočnost v kupovalnem prostoru bi do smrti užalila pobožne mohamedance — je bilo to zamenjavanje človeških teles za blago, ki je bilo za njim razpostavljeno v skladišču vzorcev, doživetje nedopovedljive bolesti.

Ne le zato, ker je veroval, da je Gospod daroval svoje sveto telo tudi za te črne otroke pragozda, ki so bili prav za prav tudi ovce v Njegovi čredi, temveč zato, ker je imela beseda svoboda v času in kraju njegovega rojstva poseben prijemljiv pomen. To je bila vendar najbolj priljubljena beseda njegovega rodu. In prav zaradi tega je bil vsak tak prizor zanj prav mučenje. Pot mu je v curkih tekel v rokav. Od časa do časa si je obrisal dlani ob svojo že skoraj prozorno kuto. Če ne bi imel tudi te vere, da je vsaka sila nepravilna in minljiva, bi kakor nekoč njegovi predniki skočil ven v sredo tega poganskega sveta ter v borbi umrl. Toda ta vera in pogled na določeni obraz pred njim sta ga zadržala, da ni poskočil: pogled na Antoniev obraz. Za večino drugih prisotnih, včevši sužnje, je pomenila prodaja le neke vrste redko senzacija. Strasti vseh vrst so se sprostile, predvsem pa strast in poželjenje po imetju. Vsakdo se je v neki meri nezavedno udeleževal dramatičnega poteka okoliščin. Kajti tudi usoda sužnjev je usoda moža ali žene, in zaradi tega do neke mere tudi dramatična. Celo del trgovcev je imel sicer mlačen toda določen občutek tragedije. Drug proti drugemu so potrjevali, kako strašno šaljivo je bilo to in ono v vedenju sužnjev. Kako se morejo le smejeti, si je mislil brat Francois: ta trgovski nasmeh — kaj se da vse kupiti na tem žalostnem, pokvarjenem in prebrisnem svetu! Smejte se! Bratje, smejte se! Kajti smehljanje kaže, kako pošteni smo pri vsem tem. Kdo nam more kaj očitati, če smo si taki drug do drugega? Kdo more kaj proti nam? Saj so trgovina in navade ter sploh usoda nespremenljive!

Kako naj tem razložim svoj cilj, tem, ki mislijo, da ima menjava ljudi za blago prednost? In kljub temu imajo ti divji trgovci neke vrste rahli občutek za to, da pri vsem tem nekaj ni v redu. Smejejo se, da bi rekli svoje notranje ravnesje. Kaj ni tukaj nikogar, ki bi ga mogel poklicati? Ta mladi mož z resnim obrazom — Antonio?... Tako je sedel brat Francois na svojem stolu in se kopal v znoju.